

KSZTAŁTOWANIE WSPÓŁCZESNYCH OBSZARÓW MIEJSKICH W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Streszczenie

Przedmiotem monografii jest problematyka kształtowania współczesnej przestrzeni miejskiej w kontekście idei zrównoważonego rozwoju. Istotą zrównoważonego rozwoju są racjonalne wykorzystanie zasobów i maksymalizacja korzyści społecznych, ekonomicznych i środowiskowych z działalności ludzkiej. Ponieważ większość tej działalności odbywa się w miastach i warunkowana jest przez sposób ich organizacji, w naturalny sposób zrównoważony rozwój dotyczy urbanistyki.

Zasady kształtowania środowiska zbudowanego, formułowane w ramach nurtu tzw. *zrównoważonej urbanistyki*, postulują holistyczne podejście do problematyki rozwoju miast w trzech skalach. Po pierwsze – policentrycznej struktury regionów, metropolii i miast. Po drugie – tkanki miejskiej i sieci komunikacyjnej dzielnic, sąsiedztw i osiedli. Po trzecie – skali kwartału, budynków, pierzei i przestrzeni publicznej. W odniesieniu do formy miasta oznacza to powrót do wartości zwartej, wielofunkcyjnej tkanki miejskiej, zapewniającej lokalnie dostęp do usług i terenów rekreacji. Gęstość i intensywność uzasadniają oraz promują zrównoważoną mobilność, rozumianą jako redukcja potrzeb transportowych oraz promowanie transportu alternatywnego dla indywidualnej motoryzacji: pieszego, rowerowego i zbiorowego. Kluczowe dla zwartej tkanki miejskiej jest pojęcie *sąsiedztwa* (ang. *neighborhood*) jako wyodrębnionego obszaru, który zamieszkuje *lokalna wspólnota*, identyfikująca się z nim i w pewnym sensie będąca gospodarzem miejsca.

W pracy omówiono nowe, współczesne uwarunkowania i aspekty społeczne, kulturowe, technologiczne czy ekonomiczne kształtowania zwartej tkanki miejskiej. Są to m.in. nowe style życia mieszkańców (m.in. nowe wzorce zamieszkania i pracy) oraz nowe formy transportu miejskiego, w tym koncepcja tzw. *osobistej mobilności na żądanie*. Omówiono też nowe narzędzia analizy i projektowania obszarów miejskich, takie jak: systemy wielokryterialnej oceny założeń urbanistycznych oraz parametryczne i

algorytmiczne projektowanie struktury miejskiej. Tak zwany *parametrycyzm* wydaje się być naturalną konsekwencją dążenia do optymalnego wykorzystania zasobów, ale także nową urbanistyczną utopią, niosącą ze sobą pewne zagrożenia.

Istotną częścią pracy jest zastosowanie zasad *zrównoważonej urbanistyki* w konkretnych uwarunkowaniach – konkretyzacji idei w praktyce projektowania urbanistycznego. Problematykę tę omówiono z odniesieniami do wybranych przykładów projektów z miast europejskich. Omówiono kilkanaście współczesnych *projektów miastotwórczych* w Polsce, tzn. kompleksowych przedsięwzięć urbanistycznych, obejmujących nową zabudowę, elementy układu komunikacyjnego oraz kształtowanie przestrzeni publicznych. Wyodrębniono kompleksowe projekty urbanistyczne nowych dzielnic miejskich, projekty deweloperskie typu *miasto w mieście*, osiedla na przedmieściach, mające stanowić alternatywę dla chaotycznej suburbanizacji, oraz projekty dogęszczania i restrukturyzacji istniejącej tkanki miejskiej.

Ważnym elementem pracy jest refleksja dotycząca własnych doświadczeń projektowych, w tym przede wszystkim związanych ze zwycięskim projektem konkursowym *Kraków – Nowa Huta Przyszłości* (2012). Udział w konkursie był możliwością wykorzystania doświadczeń gromadzonych w ramach pracy badawczej. Odzwierciedleniem studiów, postulatów teoretycznych oraz dobrych praktyk było zaproponowanie modelowego, nowego pasma urbanizacji, w którym rozwój nowej, wielofunkcyjnej tkanki miejskiej byłby zharmonizowany z układem komunikacyjnym, realizowanym zgodnie z założeniami *zrównoważonej mobilności*.

Efektom pracy jest synteza elementów projektowania urbanistycznego, które można uznać za zgodne z zasadą *zrównoważonego rozwoju*, wraz z omówieniem ich zastosowań we współczesnych projektach urbanistycznych w Polsce. Kwestie zagospodarowania miast wydają się obecnie jednym z głównych wyzwań cywilizacyjnych Polski. Istotną kwestią jest kształtowanie obszarów miejskich, promujących *zrównoważony styl życia* mieszkańców. Trwała zmiana tendencji rozwojowych w kierunku bardziej harmonijnego rozwoju miast wymaga zarówno zmian na poziomie polityki krajowej czy prawodawstwa, jak i właściwego kształtowania rozwoju na poziomie miast i konkretnych projektów. Potrzeba dobrej urbanistyki postrzegana przez pryzmat wymagań *zrównoważonego rozwoju* daje potencjalną możliwość popularyzacji i faktycznej inspiracji dla działań, których efektem może być bardziej harmonijna, racjonalna i użyteczna *przestrzeń wokół nas*.